

38. ja Aino.
Vainämöinen ja Aino.

Vainämöinen oli vanha, vanha viisaudessaan ja vanha rätittään, mutta ei vanha sielultaan eikä mielteltään. Hänellä oli jätin elämäntaitoa takanaan ja kun hän löi silmänsä kseen sinnepäin, nousi hänen muistinsa monta kaunista tekoa kansansa hyväksi. Ohihan hän erehtynytkin - ken ei sitä ollut? - mutta tunnollisesti hän oli koettanut sitä elämäntyötä suorittaa, mikä hänen osakseen oli langennut. Kuinka monta ihmisiäkin hän oli kasvattanut! Vanhemmat ovat hänelle lapsiaan uskoneet. Soitolla ja laululla, satuja hertomalla ja ihmeitä tekemällä oli hän kiinnittänyt itseensä heidän nuoret sielunsa ja siten auttanut heitä ulos heimo- ja sukuveren kalleista. Perisyönistä oli hän heidät puhtaiksi pesnyt ja herättänyt heissä minuutensa tunnen, opettanut heille ajatuksen aikeita ja ohjannut heidän hapuilevia askeleitaan itsenäisyyden ja tiedon tielle. Pajon hänellä olikin kansassaan erituisia kütöllisiä oppilaita, tervetullut hän oli aina tuhansien kodeissa, kuuluisa hän oli

332)
ja mainehikas yli maiden ja merien...

Ja kuitenkin hänen sydämensä oli tyhjä.
Sillä hän, vanha, viisas ja kuuluis Väinämöinen, oli sit-
tenkin yksinäinen ja hyljätty.

Muinaiset viisaat, ne aina ottivat jon-
kun oppilaistansa läheiseksi ystäväkseen ja omakseen.
Menivät nuorena ja naimisiin, ettei vanhana olisi katu-
misen varaa. Olsihan hänkin, Väinämöinen, ollut nuo-
rempana tibiisudessaan liittämään itseensä toisen ih-
misen katkeamattomilla siteillä. Monen äidin hän
muisti ja monen isän, jotka sydämeensä olisivat suo-
neet, että hän olisi vienyt heidän tyttärensä kainan-
loiseksi karakseen. Ja monen tytön hän muisti ja
monen neidin, sivein ja kauniin, joka varmaan olisi
onnesta puenastunut, jos hän kosijana olisi sitä lähes-
tynyt. Mutta hän oli itse aina jäänyt kylmäksi - ei
sykähäntänyt hänen sydämensä koskaan niin rajusti, että
hän olisi uskonut aikansa tulleen - eikä hän ^{senmoisissa} ~~mitään~~
asioissaan osannut noudattaa toisten neuvoja.

Ja niin vierivät vuodet ja Väinämöinen
vanheni. Ja yhä hän yksin eläi.

Silloin kohtalo toi hänen tielleen jon-
kikaisen. Kun hän loitsutaidollaan oli nuoren yltiöjär-
masentanut ja tämä lunnaksi lupasi sisarensa, nuoren

Ainon, silloin Väinämöisen sydän oudosti ravahтели.
 Mistä tämä ilo äkki siihen syöksyi? Oliko se eune?
 Saisiko hän nyt ystävän vanhojen päivien varaksi? Koh-
 taisiko hän nyt sielun, johon hän osaisi ihastua, oppilain,
 jolle hän saisi kaikkensa antaa? ... ~~Mutta vanha Väinä-~~
~~möinen oli luun kokenut kauan haaveiden viittymään. Kivi-~~
~~tienkin hän jätti kiinni joukkalaisen seurat, kuten ^{isiltä} vanha pe-~~
~~retty tapa vaati, ja oli mielestään iloinen. Kuinka hyvä~~
~~hän silloin olisi, kuinka hella ja hienotunteinen. Kä-~~
~~destä jätään kuin paras ystävä hän sitä sielua kuŕettaisi~~
~~tiendon tarhoissa, näkyjen ja aavistusten pitkillä jichoilla.~~
~~Sävelet hän koututteleisi soimaan sen tunteiden kulta-~~
~~sista kielestä ja sävelet sanoiksi pukentumaan. Ja~~
~~kun hän grettaisi sitä taivaan karrelle nousemaan ja ilonan~~
~~vempelille istumaan ja itse sisäisessä loistossaan astuisi si-~~
~~tä teurhtien vastaan, mikä silloin heidän sydäminään esittäisi?~~
 Vanha vanha Väinämöinen, tietäjä iänikkinen
 heittäytyi haaveiluun. Se ennusti jotain ...

Se ennusti suurta surua. Silloin kohta sen
 perästä Väinämöinen tapari tyton onnellisissa vastaksi taita
 lamusta. Ja ~~kun hän~~ iloisena ja luottavaisena ^{hän} lähestyi Ainoa,
 joka oli ylen soman näköinen helyillä koristetussa juovussaan,
 ja leikkiillisesti: sanoi

Pöytä " Eläjä minulle, neiti nuori,

Petit

Kun minulle, neiti nuori,
 Hanna kaulan helmitöitä,
 Rinnan ristiä rakenna.
 Pane päätä paimikolle,
 Siö silkillä hivusta!"

Silloin nuori tyttö ensiin juonstui kor-
 ven myöten ja loi katseensa maahan. Mutta juna putosi
 ja posket kalpenivat ja katse nousi maasta ylös. Se
 kohtasi vanhuksen hellää ja hyvän tahtoista katsetta
 ja oli kuin tyttö olisi hetken epävoimyt, kuin hän olisi
 hetkeksi tuntenut noiden silmien selittäväntä lämpöä
 ja voimaa. Mutta äkkiä hän riuchtai itsensä irti epäyht-
 sestään ja huudahti:

Petit

En sinulle, enkä muille
 "Hanna rinnan ristitöitä,
 Päätä silkillä sitaise,
 Huoli en kaiken haljakoista,
 Vehnän veploista valita,
 Asun kaidissa sovissa,
 Kasvan leivän kannikoissa
 Tyköni hyvän isoni,
 Kanssani armahan emoni."

Ja itkun jurokhteen hän riisti ko-
 risteet päättään, helmet ja sormukset ja nauhat ja kelyt,
 ja viskasi ne maahan.)

Ja ennenkuin Väinämöinen ehti häm-
 mästyksensä toipua, oli tyttö juonstut tieheensä.
 Nieltäväisensä, syvään ajatuksiin vajunees-
 sa Väinämöinen palasi kotiinsa. Hän ei saanut nuoren

355
Ainon katsetta silmistään karkotetuksi, sillä hän ei
jäässyt täysin selville kaikista sen virahduksista.
Siinä oli pelkoa ja pyyntöä, mihdettä, vihaa, katke-
mutta, mutta siinä oli vielä muutakin... Tytön tunteet
välkehtivät hänen silmissään, mutta niissä oli takana
jotain salaperäistä, jota hän ei ymmärtänyt... Eikö hän
muuten ymmärtänyt tytön käytöstä ollenkaan. Oliko hän
millään tavalla Ainoa loukannut, oliko hän mitään vä-
rää tehnyt? Eikö Aino ollut hänen omaansa? Eikö jouha-
kainen oman henkensä lunnaksi luvanut hänelle siinä-
taan? Eikö tässä noudatettu oikeutta ja kohtuutta, siitä
perittyjä pyhäitä tapoja? ... Mutta tytön silmät ja hänen
välkehtivät tunteensa! Ei hän koskaan ollut semmoista
katsetta kohdannut. Miksi tyttö häntä pelkasi, nuhteli,
vihasi? Oliko hän jo...?

Ja Väinämöinen seisautui äkkiä kuin
salaman iskusta, niin outo oli ajatus, joka hänen mieleensä
juolahi. Jos tyttö ei ollutkaan enää kiinni perheensä
sitten ja heimosman, jos sielun langat jo oli katkaistut!
Jos hän jo oli ihminen, ajatteleva, itsenäistynyt!... Mut-
ta keuhko tämä olisi mahdottomista? Ei kukaan tietäjä ollut
tyttöä ~~koskaan~~ kasvattanut, missä hän siis olisi ajattelle-
maan oppenut? Vai joko ihmiset alkavat syntyä itse-
näisiksi? Oliko uusi aika tulossa? ... Jos niin oli,

336/
silloin lapset eivät enää olisi vanhempainaan, eivät per-
heensä, eivät heimonsa omaisuutta — silloin he itse hallit-
sivat itseään... Ah, jos niin oli, silloin hän Aina^okin
ymmärsi. Silloin oli ihmisyyttä hänessä loukattu, ja
silloin ei ollut muu edessä kuin työstä luopuminen...

Syvä huokaus jäi vanhuksen rinnasta.

Hyvästi haaveeni, hyvästi utuiset unelmani...

Mutta ähkeä säälä täytyi hänen sytä-
mensi, kun hän kuuli ymmärtävänsä Ainan tuskaa.
Tyttö paska, jonka hänen veljensä vihannichelleen möija
jonka oma mieltä ei kaupassa kypytty. Kuinka voi hän muu-
ta kuin pelätä ja vihatä minua?

Kyynel silmässä, säälä ja suru sydämes-
sä Väinämöinen istahiti kivelle. Ja taas hän kypyi it-
seltaan, kuinka tämä kaikki oli mahdollista, kuinka
tyttö ja syntymästään saattor omata tietäjä^{sielun} sielun.

Silloin hänen silmänsä aukenivat ja
hän näki elämän ja kuoleman esiripun ta. Hän näki tyt-
tölapsen, joka kävi koulua tietäjän luona. Tietäjä kasvatti
häneä ajattelevan ja itsenäisesti tuntevan ihmisen, ja
muoren sielunsa koko voimalla tyttö kiintyi opettajiinsa.
Mutta kuolo tuli ja tempasi tytön pois, juuri kun hänen
kiitollinen sydämensä oli tulvillaan halun vastapalveluk-
sella palvita rakasta opettajia. Mutta tyttölapsen sydäme-

Toiselle sivulle

Eihän ihmiset vielä olleet muuttaneet? Eihän mutta
rotua vielä ollut maailmassa. Sen kyltä tuleman pi-
ti, mutta vaste aihojen perästä...

337)
Se ei kuolema mitään mahtanut. Se ja klor' haaveitran
tuonelassa, se unelmoi ja rakenteli' tunteutensa. Ja kun
sen hetki löi, se syntyi jälleen omnan päälle - ja syntyi
Ainona... ja tuossa tietäjässä Väinämöinen jo oli tuntenut
itsensä.

Nyt oli arvoitus ratkaistu. Nyt oli selvä,
että Aino oli tietäjäsien jo syntymään ja miksi hän sitä oli,
nyt oli luonnollista, että hänen kohtalonsa häntä katkeroitti.
Ei semmoisia sieluyä saanut kohdella kuin tavallisia
ihmisiä, he katselivat asioita jo toivetta kannalta.

Tietysti tyttö häntä vihosi, sillä eihän se
muistanut eikä tiennyt, kuka Väinämöinen oli. Eikä se
omaa menneisyyttänsä muistanut. Nyt oli euri tilassa
annettava sana työlle ja hänen vanhemmilleen ja päätö-
tettään Jonkahaisen lupauksestaan - Ainoon takia...

Hyvän päätöksen nyt tein, ajatteli Väinä-
möinen, mutta onnelliseksi hän ei tuntenut itsensä. Sil-
lä Ainoon katseessa oli ollut jotakin salaperäistä, jonka
perille hän ei vielä kukaan ollut päässyt...

Uaun sekin selveni aikoinaan. Ja selveni
suuremman surun ohella...

Mitä kummia nyt kuuluu, onita viestejä tuo-
dan? Jonkahaisen maori sisar on hukuttanut itsensä, Aino
tyttö on aalloista etsinyt viihdytystä oudolle surulleen!

Vainämöinen ei ollut uskon korvian au-
sin, mutta kun kaamea totuus vihdoon hüpi hänen tajuunsa,
oli hän, vanha vaka, tietäjä iänikäinen, musheesti menettänyt.

Petit { Ithi illat, ithi aamut,
Yöhyyet enemmän ithi,
Kun oli kaunis kaatuneenne,
Neitonen nukahtaneenne,
Mennyt tietoon merehen,
alle aaltojen syvien.

Ja minun tähteni, huokaili Väinä-
möinen, minun mielettömyyteni, tyhmyyteni ja ymmärs-
tamattömyyteni tähden:

Petit { " Ohoh hullu hulluuttani,
Vähämieli miehuuttani,
Olipa minulla omelta,
Ajatus annettuna,
Syvästi suurta survoittuna,
Oli ennen aikoinansa,
Vaanpa nyt tati nykyä,
Tällä inhalla iällä,
Pruuttuvalla polveksella
Kaikki on mieli melkeässä,
Ajatukset arvoisessa,
Kaikki toimi toisilla!"

Sillä & nyt hän Ainoa ymmärsi! Kus-
lema oli selvittänyt sen, mikä oli salaperäistä ~~hän~~ tytön
katseessa: Ainoa oli tuntenut hänet, tiennyt, kuka hän
oli, rakastanut häntä.

Petit { "Kuta vuotui kuuu ikäni,
Kuta puolen polveani

Petit

Ihmiseksi ystäväksi,
 Polviseni puolisoksi,
 Se osari onkeheni,
 Vierähti venoseheni,
 Minä en tuntenut jiteä,
 En kotihin korjarella,
 Laskin jälle laineheisiin, 1)
 Alle aattojen syvien!" 1)

Niin, hän ei osannut ystävänsä jiteä, sillä hän ei itse osannut rakastaa. Hän ei ollut ennen ymmärtänyt sitä rakkauden ^{syngyttä} ~~salaisuutta~~, joka nyt kuoleman ~~hänelle opetti~~ kautta hänelle selvisi. Lapsi sen ~~hänelle opetti~~. Hän, vanha ja viisas, ei ollut ymmärtänyt uuden rakkauden salaisuutta, sen rakkauden, joka luitti haaksi vapaata, itsenäistä ihmisiä toisiinsa. Niin hausas hänen tietäjä katseensa ei ollut tulevaisuuteen tunkenut. Mutta kun se rakkaus itse tuli, se otti asuntonsa nuoren naisen sydämeen, lapsen pukeeseen ^{mieheen} ~~sydämeen~~ ja opetti sille sen, mikä viisailta oli salattu. Ja nyt lapsi vapahtoisesti kuolemalla oli viisaankin tietämättömyydestä pelastanut! Oi sinä hoh: talon humma kukku, sinä luojan pohjaton viisaus!

1) Viimeksi ja edellä toistetut sanat ovat otetut "Vellamon neidin orginnasta", mutta kuuluvat sisältönsä puolesta Aino-epiisodiin.